

"ЧИСТИ ГЛАСОВЕ" В ЕВРОПА: ОТ SS КЪМ СЕКУРИТАТЕ

Публикуван на: 21-08-2006

Източник: [Mediapool](#)

В Румъния има нова "революция": на чистите гласове. От един месец Румъния, страна-кандидатка за членство в ЕС заедно с България, е обзета от треската на досиетата на бившата политическа полиция Секуритате. Трябваше да минат 16 години, за да може равнището на демокрация в бившите комунистически страни да позволи разкриването на важна част от истината, скрита между кориците на тези досиета. През тези години те често бяха изтрупвани от прахта от седемте секретни служби, произлезли от Секуритате - държавният апарат, с помощта на който диктаторът Николае Чаушеску контролираше и държеше в ужас една цяла държава.

Както и да е, дори сега, в последния час преди влизането в ЕС, мръсните разкрития на миналото не достигнаха светлината на общественото мнение по собствено желание на главите на сегашните разузнавателни служби или на посткомунистическите политици. Първо бяха предизвикани, а после част от тях бяха обезглавени. Чак след това последва началото на разкриването на сътрудниците на Секуритате, намиращи се днес на отговорни постове или на позиции, които по презумпция се ползват с обществено доверие.

Нека обясним.

Под императива на приближаващото се присъединяване на 1 януари 2007 г. на Румъния и България към ЕС, печатът - най-свободният и подготвен форум на посткомунистическите демокрации, поиска прогонването на злите сили да започне от собствените му редове. Организацията от България "Журналисти срещу корупцията" и Българска медийна коалиция, заедно с асоциацията "Граждански медии" от Румъния, започнаха уникално партньорство - кампанията "Чисти гласове".

Като взеха за модел намерението на италианската антикорупционна операция "Чисти ръце", румънските и българските неправителствени организации си поставиха за цел да изчистят собствения си двор от скрити сътрудници на комунистическата политическа полиция: журналисти, които могат да бъдат шантажирани и могат да бъдат запазени активни и в настоящето с помощта на досието и на компрометиращото минало.

Операцията "Чисти гласове" предлага на общественото мнение в двете страни възможността за толкова необходимото морално пречистване на двете европейски нации, засегнати от продължилото 45 години бедствие на комунистическа окупация от съветски тип.

Резултатите не закъсняха. В София бяха открити шестима журналисти, които се оттеглиха от медийните организации, в които работят. Триста авторитетни журналисти са призовани да поискат и след това да представят публично личното си досие, намиращо се в архивите на бившата политическа полиция.

В Румъния, която за разлика от България, разполага с Национален съвет за проучване архивите на Секуритате (НСПАС), бе поискано първоначално проучването на близо 400 авторитетни журналисти

и представители на гражданското общество, които често дават мнението си в централните медии. За да се отговори обаче на исканията, дошли от цялата страна, списъкът, внесен в Букурещ от асоциацията "Граждански медии", надхвърли по-късно 1000 имена.

Акцията предизвика земетресение в печата и в румънското обществено мнение, най-вече когато известни имена на някои журналисти излязоха сами или бяха извадени насила наяве.

Главният редактор на в. "Зиуа" Адриан Пътрушка изповяда по призив на "Граждански медии" за привличането му от Секуритате, когато е бил последна година в лиця, последвано после от отказ за сътрудничество. Същевременно в. "Котидианул" разкри факта, че бившият главен редактор на изданието Карол Себастиан - журналист на щат в ББС, е шпионирал в студентските си години за Секуритате съквартирanta си Андрей Бодиу, днес университетски ректор.

Себастиан подаде оставка от националната телевизия, където имаше предаване, и се изтегли временно от медиите.

Асоциацията "Граждански медии" твърди, че румънското гражданско общество ще бъде разтърсено из основи, когато НСПАС оповести решението си за тези 1000 имена.

Международната федерация на журналистите и организацията "Репортери без граници" подкрепиха акцията, като отбелязаха, че трябва да бъде засегнато и инфилтрирането сега в масмедии на някои секретни служби, както бе признато в Румъния.

Съвпадение или не, на фона на тази разгорещена национална дискусия се очертава криза в системата, която води автоматично до реформирането на главните разузнавателни служби на Румъния. Основата също е една афера, свързваща печата с тайните служби. Един сириец с румънско гражданство - Омар Хайсам, обвинен, че миналата година е организиран отвлечането на трима румънски журналисти в Ирак, изчезна мистериозно от страната, където срещу него се води съдебно дело. След бурно заседание ръководителите на основните разузнавателни служби сложиха, по-скоро под натиск, оставките си в краката на президента на Румъния Траян Бъсеску. На следващото заседание на Върховния съвет по отбрана Траян Бъсеску предложи и бе прието разсекретяването на досиетата на политици, намиращи се досега в архивите на основния орган на румънското разузнаване - Румънската разузнавателна служба.

Бомбите, стигнали след това до масата на НСПАС, започнаха да избухнат една след друга.

Досега най-обсъжданият случай е този на депутатката от Национално либералната партия Мона Муска, бивш министър на културата. Муска шумно подаде оставка от този пост, като посочи мотив, който засягаше достойнството на либералния министър-председател Калин Попеску Таричану. Тя обаче нямаше достойнството да признае сътрудничеството си със Секуритате, когато ѝ бе поискано това, като задължение на народен представител в първата година на избирането ѝ - 2000 г.. И дори сега, когато ѝ се иска реална оставка по достойнство. Нейните извинения, закъснели и извадени с клещи от страна на печата, бяха направени сякаш с половин уста.

Новината обаче удари с рикошет и европейските инстанции. Муска бе една от трите възможни кандидатки за поста европейски комисар от страна на Румъния. Ако другата - министърът на европейската интеграция Анка Боаджиу е била достатъчно млада в годините на диктатурата, което също не изключва да е имала връзка със Секуритате, то третата фаворитка - министърът на правосъдието Моника Маковей е била комунистически прокурор в основния сектор на столицата. Ако чрез "Чисти гласове" журналистите си поставиха за цел да елиминират от коридорите на НАТО и на институциите на ЕС възможните "къртици" на промосковските служби за сигурност, сега акцията по обезпаразитяване на румънския политически живот допринася за запазване на по-чиста

"ЧИСТИ ГЛАСОВЕ" В ЕВРОПА: ОТ SS КЪМ СЕКУРИТАТЕ

европейска политическа среда. Защото много от политиците, които ще бъдат проучени, се виждаха догодина и на банките в Европейския парламент.

Разбира се, остават ключови въпроси като: ще излязат ли наяве и най-тежките случаи - на тези, които са продължили сътрудничеството с тайните служби, еволюирали от Секуритате на Чаушеску? Или: ако Адриан Нъстасе - бившият премиер от Социалдемократическата партия (наследничка на Комунистическата партия), който бе любимец на комунистическата номенклатура, се хвали с две досиета за преследване, дали няма да се появят и други досиета на Секуритате за него? Или: колко голяма е степента на вина на Мона Муска, бивш университетски преподавател, в сравнение с тази на Йон Илиеску, бивш първи секретар на Комунистическата партия в два окръга, с правомощия върху местната Секуритате, станал после президент на Румъния три пъти?

Едно решение, предложено от гражданското общество, е качването в Интернет на всички досиета на Секуритате и на Комунистическата партия, които визират сегашни политици, за да може общественото мнение само да прецени тяхната вина, без каквато и да е външна или вътрешна намеса за ампутиране или разкрасяване на миналото.

Идеята е в интерес и на президента Траян Бъсеску, който може да я подкрепи изцяло. В разгара на събитията, миналата седмица той излезе, без комплекси, "лайв" и в "праймтайма", за да обясни пред народа за своите отношения със Секуритате, в качеството му на бивш капитан на кораб. За да се разбере колко разтресени са румънското и българското общество от неотдавнашните разкрития, трябва да посочим случая с германския писател Гюнтер Грас, чието скорошно признание за миналото му на член на нацистките войски СС, шокира европейското обществено мнение. Да си представим колко други случаи на личности, които са измамили и още мамят доверието на читателите си или на своите избиратели, още съществуват.

Ето защо искаме да стане известна необходимостта от едни наистина чисти гласове в европейското публично пространство, реинтегрирано чрез присъединяването на Румъния и България.

Принадлежността към СС или към Секуритате, крита в продължение на десетилетия, приспива разума на общественото мнение и може да роди чудовища.

Виктор Ронча, в. "Зиуа"